

2017-12-22

YTTRANDE
B2017-1447Bygglovenheten
Nacka kommun

Yttrande angående bygglovsansökan gällande fastigheten Sicklaön 83:22

Bakgrund

Atrium Ljungberg har lämnat in bygglov avseende en byggnad som är tänkt att ersätta den befintliga byggnaden på platsen utifall rivningslov medges. Den befintliga byggnaden som avses ersättas är den så kallade tapetfabriken intill Marcusplatsen, uppförd 1906. Byggnaden ligger inom en miljö utpekad som särskilt värdefull i kommunens kulturmiljöprogram, Sickla f.d. industriområde.

Fastigheten omfattas av detaljplan för Sicklaön 83:22 m fl., Sickla Köp kvarter och del av Sickla Industriområde (DP 451). I detaljplanen omfattas byggnaden av en varsamhetsbestämmelse, *k1 "Kulturhistoriskt eller arkitektoniskt intressant byggnad/ byggnadskomplex vars bevarande är motiverat. Karaktärsdrag och värden skall beaktas vid eventuell om – och tillbyggnad. "*

Byggnaden ligger även inom ett område som omfattas av skyddsbestämmelsen *q "Kulturhistoriskt värdefullt f.d. industriområde vars grundläggande funktionella tydlighet och struktur skall bevaras. Nya byggnader skall utformas med särskild hänsyn till områdets egenart."*

Historik

Kåbergs tapetfabrik etablerades strax söder om AB Diesels Motorer 1906. Vid 1920-talets mitt köptes tapetfabrikens mark och lokaler av det nybildade aktiebolaget Atlas Diesel vilka lät bygga om tapetfabriken till serviceverkstad för de mobila kompressorerna. Efter 1967 byggdes fabriken om framförallt interiört till kontor.

Tapetfabriken ligger intill Marcusplatsen. Genom utbyggnaden av fler verkstäder på 1910-talet skapades en verkstadsgård. Gården användes som upplagsplats och gångvägar uppstod spontant ur rörelsemönstret mellan byggnaderna. I samband med uppförandet av luftverkstaden vid 1920-talets slut, kom verkstadsgården tydligt att avgränsas mot öster. Verkstadsgården kom i samband med detta att ordnas till park 1932. Platsen kom i fortsättningen att fungera som en samlings- och festplats. Platsen kom efterhand att benämnas Marcusplatsen. Marcusplatsen har idag gestaltats med tillrättalagda gångvägar och en lekpark. Enstaka byggnader vid platsen har rivits. På 1960-talet revs restaurangbyggnaden från 1910-talet vilket gav tapetfabriken en mer framträdande plats mot Marcusplatsen. Trots enstaka rivningar karaktäriseras Marcusplatsen ännu idag av dess inramning med den historiska industriebyggnaden. Tapetfabriken är idag en av de byggnader som ramar in Marcusplatsen och ger platsen dess historiska upplevelsevärden, miljöskapande värden som gör att området är en sammanhållen kulturmiljö.

Sammanfattningsvis har byggnaden genomgått tre byggnadshistoriska faser; tapetfabrik 1906, serviceverkstad 1938 och kontor 1969. Den mest genomgripande förändringen genomfördes 1938.

Kulturhistoriskt värde

Tapetfabriken har byggts om ett flertal gånger sedan byggnaden uppfördes 1906, byggnadens värde ligger därför inte i en ursprunglig arkitektur. Byggnadens funktion, den industriella verksamheten, produktionen, har istället ställt krav och frambringat ändamålsenliga lokaler. Byggnaden har därför utvecklats i samma takt som industrin i stort.

Enligt den antikvariska förundersökningen framtagna av Nyréns arkitektkontor år 1999 definieras byggnadens kulturhistoriska kvaliteter. Där framkommer att *"den gamla tapetfabriken, tillsammans med den glasade expobyggnaden tydligt definierar Markusplatsens sydvästra hörn"*. Kåbergs gamla tapetfabrik har därmed en betydande funktion för upplevelsen av Marcusplatsen och tillmäter området *miljöskapande värden*. Marcusplatsen har i sin tur höga identitetsskapande värden, det är en plats som av många upplevs som kärnan i hela industriområdet.

Andra kulturhistoriska kvaliteter som omnämns i den antikvariska förundersökningen är *"byggnadens volym med platt tak från ombyggnaden 1938, ursprungliga tegelfasader med i viss mån ursprungliga muröppningar, vissa verkstadsrum från ombyggnaden 1938, bärande tegelmurverk i yttermurar, pelarstomme och bjälklag av betong, takbjälklag av järnbalkar."*

I den antikvariska förundersökningen framgår också att *"byggnadens främsta kulturhistoriska värde ligger i att den bidrar till den upplevelsen av historisk kontinuitet i egenskap av näst äldsta byggnad inom området. Dessutom har byggnaden ett lokalt industrihistoriskt intresse genom att den påminner om den produktion av tapeter som bedrevs här."*

Nacka kommun har en tydlig kulturmiljöprofil, vari det industrihistoriska arvet är betydande. Lämningar från kommunens historiska industriepok har därför betydande industrihistoriska värden. Det kulturhistoriska värdet i ett industriområde utgörs främst av helheten: den struktur som bebyggelsen, anläggningar och mark tillsammans bildar. Sickla före detta industriområde bevarar idag en helhetsmiljö som kan berätta om industrins mångfacetterade behov och produktionens utveckling genom tiderna. Det finns en kontinuitet i det bebyggda arvet.

Förslaget

Förslaget innebär att den befintliga byggnaden rivs och ersätts med en ny volym. Äldre tegel avses återanvändas. Ovanpå den tvåvåningar höga tegelfasaden föreslås en modern glasfasad av sk. U-glas. Under byggnaden uppförs ett garage.

Synpunkter på förslaget

Eftersom förslaget bygger på rivning av befintlig byggnad så inaktualiseras detaljplanens varsamhetsbestämmelse, *kl "Kulturhistoriskt eller arkitektoniskt intressant byggnad/byggnadskomplex vars bevarande är motiverat. Karaktärsdrag och värden skall beaktas vid eventuell om – och tillbyggnad."*

Nybyggnadsförslaget skall däremot svara upp mot gällande skyddsbestämmelse *"q" Kulturhistoriskt värdefullt f.d. industriområde vars grundläggande funktionella tydlighet och struktur skall bevaras. Nya byggnader skall utformas med särskild hänsyn till områdets egenart."*

Förslaget att återanvända det äldre teglet och bygga upp bottenvåningarna med inspiration hämtad från den ursprungliga arkitekturen kan möjligen bidra med vissa upplevelsemässiga värden för dagens besökare, ett upplevelsevärde av vad som varit en historisk miljö. Den här typen av - till vissa delar, återskapade fasader, är dock inte helt oproblematiska. Fasaden ger med det patinerade teglet sken av att vara en historisk byggnad, som dock har föga gemensamt med den befintliga. Sedan Tapetfabriken uppfördes 1906 har den befintliga byggnadens arkitektur förändrats i takt med produktionen liksom företagets framgångar. Nya processer och behov har satt sina spår i det som idag inte är en välbevarad arkitektur, men likväl en historisk fasad med berättarvärde. Byggnadens befintliga uttryck har därför ett industrihistoriskt värde som en ny tegelfasad inte kan ersätta. Inte heller kan ett återanvänt tegel bidra till den

autentiska upplevelse dagens byggnader ger. Risken blir i stället att ett återanvändande av det äldre teglet medför att den nya volymen tolkas som uttryck för det verkliga kulturarvet, fast det egentligen är något annat.

Byggnadens övriga gestaltning, med en högdal av u- glas kan vara ett intressant koncept som tydligt signalerar att det är ett för miljön nytt tillägg. Den glasade volymen har en förmåga att finnas, utan att bli tung.

Enligt detaljplanen finns en bestämmelse som innebär att områdets grundläggande funktionella tydlighet och struktur inte får förvanskas. Den nya volymen placeras i princip som nuvarande byggnad, vilket är positivt. Däremot bedöms skyddsbestämmelsens formulering avseende bevarande av områdets funktionella tydlighet svår att leva upp till med den nya volym som föreslås. En ny volym uppförd i modern tid kan omöjligtvis bevara områdets funktionella tydlighet eftersom de nya fasaderna och den nya volymen inte har frambringats av industrins fortlöpande utveckling. Förslaget fasadmateriäl av u-glas bedöms kunna samspela med områdets industriella karaktär, områdets egenart. Förhållningssättet visar tydligt på att det rör sig om ett tillägg.

Förslaget avseende nybyggnad är framtaget av White arkitekter. I bygglovsansökan redogörs för arbetsprocessen avseende nybyggnadsförslaget. I ett citat som berör Whites ursprungsförslag står det ” *Befintlig fasad och en ny glasfasad. Påbyggnaden dras in något från sockelbyggnadens fasadliv för att bevara den ursprungliga byggnadens höjd i förhållande till omgivningen. Det gör att den gamla byggnaden blir en tydlig sockel till den nya delen.* ” Av citatet att tolka så har man ursprungligen arbetat utifrån ett bevarande och en påbyggnad av den kulturhistoriskt intressanta byggnaden. Av handlingarna framgår att befintliga fasader bedömts vara svåra att bevara på grund av att man i stället vill bygga garage under byggnaden.

Av bygglovshandlingar framgår att en påbyggnad och ett samtidigt utnyttjande av detaljplanens byggrätt är möjlig att realisera. Ett bevarande av befintliga fasader med ett tydligt men varsamt tillägg motsvarande den glasade kub som nu föreslås hade utifrån kulturmiljösynpunkt varit att föredra. På så sätt kan områdets årsringar bevaras, samtidigt som området utvecklas.

I tjänsten

Niss Maria Legars
Kommunikations- och
Kommunikations- och